

DIN CORESPONDENȚA LUI NICOLAE IORGA CU VISARION PUIU
Cazacu Nicolae .

Din imensa corespondență a marelui istoric și om politic Nicolae Iorga prezintă interes și cea întreținută cu Visarion Puiu, Episcop al Argeșului (1921-1923), Hotinului (1923-1935), Mitropolit al Bucovinei (1935-1940) și Episcop al Transnistriei (1941-1942).

Subsemnatul a cercetat recent 8 scrisori ale lui N. Iorga, adresate lui Visarion Puiu, care se păstrează în Arhiva Centrală Istorică din București¹. Subiectele abordate țin mai mult, bineînțeles, de problemele spiritualității neamului românesc.

Din scrisoarea semnată la 2 iulie 1921 aflăm despre încercarea lui Nicolae Iorga de a obține acordul Regelui Ferdinand I de a-i permite lui Visarion Puiu, instalat la acea vreme Episcop de Argeș, să profite de dreptul de a locui în incinta Curții de Argeș, lucru ce nu i-a reușit².

În scrisoarea din 6 septembrie 1921 N. Iorga făcea propunerea să fie comemorată la 20 septembrie 1921 aniversarea a 400 de ani de la construirea Bisericii Episcopale de la Curtea de Argeș de către domnitorul Neagoe Basarab, la care să fie invitată și familia Regală³.

La fel de importantă a fost și scrisoarea din 10 septembrie 1921, în care N. Iorga opta cu multă ardoare pentru retipărirea biografiei cărturarului Gavriil Protul⁴, monah grec, conducător al comunității călugărilor de pe muntele Athos, care în anii 1517-1521 a scris lucrarea „Viața Sfântului Nifon”, importantă sursă pentru studierea Țării Românești între 1495-1521⁵.

O problemă aparte a corespondenței lui N. Iorga cu Visarion Puiu, a fost efortul acestor mari personalități pentru păstrarea monumentelor istorice. Astfel, în scrisoarea din 3 martie 1922 N. Iorga acuza foarte tare guvernele Țării pentru „neculturalitatea” lor, lăsând mereu în voia soartei „monumentele istorice – singurul lucru cu care ne putem fâli.”⁶ – sublinia savantul.

Drept exemplu în acest context poate servi și scrisoarea din 8 martie 1929, în care inegalabilul istoric Nicolae Iorga, aflând despre starea monumentelor din Hotin, declara cu fermitate: „Voi aduce în discuție Comisiunii [Monumentelor Istorice], înștiințarea [Sfinției Voastre] dictată cu atât de frumoase sentimente, despre starea de azi a străbunului Hotin”⁷.

Atât Nicolae Iorga, cât și Visarion Puiu împărtășeau aceeași viziune asupra impactului negativ al parlamentului României, în rezolvarea multor probleme de interes național și spiritual, provocat de dezbinarea clasei politice de pe urma multitudinii de partide în societate. Împărtășindu-și regretul, că parlamentul (dominat de adversarii săi – n.n.) nu-i ascultă propunerile sale pentru soluționarea multor chestiuni, la 12 octombrie 1924 N. Iorga scria: „... pentru aceasta ar trebui să mi se recunoască și mie dreptul de a hotărî soarta acestei țări fără noroc”⁸.

Transcriși:

10 Sept. 1921

Preasfintite,

Dea nenorocire trebuie să plec cu
Simplonul' chiar în ziua de 20 pentru a
lua parte la un congres în Paris. Sînt
sigur, mîră, că prin îngrijirile Preasfintiei
Tale, vechin cîrturar, — dar de ce la
„Convorbirile” bandei nemțofile, cum
mi s'a spus? —, toate vor merge spre
gloria fericitului stitor.

Dacă s'ar reface tipografia în
casa lui Josif cel cîrturar, s'ar
putea retipări pentru popor vechea

biografie a lui Gheorghe Protul', căci
călugărul nu cre ca socialistul vreo
sunt de lei pe zi leafă. Dar așa!

Și oasele Domnului ar trebui
odată înmormintate cu pompa
cuvenită, - arheologia are hotărâ
ei de către pietate.

Prin paduri de biserici nu s'ar afla
ceva documente și obiecte de interes?
Nu s'ar putea face acolo un mic
muzeu?

N'a venit vremea unei renașteri
și pentru Biserică? ...

Cu sentimentele cuvenite rămân
al Treisfintei Tale fiu duhovnicesc

N. Iorga.

1922

Pearlfitte,

Lașă de bine alia între expuneră
 amplexă tristelor înțepături în care
 neculturatele tineri guvernelor
 noastră țară monumentele istorice —
 singurul lucru în care ne putem feri —
 și soluțiile — pe care nu le pot aduce la
 îndeplinire, refuză prezidiul Comisuni-
 ată de potărite, încât să-și permită
 a fi înțepa scrisoare, țara parte
personală și fără iscălitură în revista
"Rămuri" din Bucur.

Primit, Pearlfitte, încredințarea
 curvenitelor sentimente de fire Dubov-
 ricesc.

N. Moga

Din scrisorile lui Nicolae Iorga desprindem atașamentul sporit al lui Visarion Puiu de a-i oferi ilustrului istoric importante documente. La 20 decembrie 1927 N. Iorga expedia la Bălți, reședința Episcopiei Hotinului, următoarea scrisoare:

*„Preasfințite părinte.
Mulțumesc călduros pentru interesantele documente, pe care
le-am dat la tipar.
Primiți [Vă] rog asigurarea cuvenitelor sentimente⁹.
N. Iorga”.*

Unele documente primite de la Episcopul Visarion Puiu, înalt apreciat și de renumitul istoric Gheorghe Brătianu, ca nu numai un „păstor al Bisericii, ci și un puternic sprijin al culturii românești în Basarabia”¹⁰, au fost utilizate de către Nicolae Iorga și în opera sa „Istoria Bisericii românești” (2 vol.)¹¹.

Note:

1. Scrisorile datează din anii 1921 (3), 1922 (1), 1927 (1), 1928 (1), 1929 (2).
2. Arhivele Naționale din București (A.N.B.), fond Visarion Puiu, dos. 118, f. 1.
3. Ibidem, f. 2.
4. Ibidem, f. 3-4.
5. Dicționar Enciclopedic, vol. II, București, 1996, p. 415.
6. A.N.B., fond Visarion Puiu, dos. 118, f. 5.
7. Ibidem, f. 8.
8. Ibidem, f. 7.
9. Ibidem, f. 6.
10. Ibidem, dos. 111, f. 1-2.
11. Ibidem, dos. 118, f. 9.